

Dagvoorzitter: Andrea van Pol

Ochtendprogramma. Wij Maken Nederland 2040 hier en nu

'Proeftuin Nederland': 500 deelnemers werken aan 15 praktijken met een landelijke betekenis. De mensen achter de 15 nieuwe praktijken vormen samen het levend Manifest2040, de geconcentreerde opbrengst van het Jaar van de Ruimte. Verhalenmarkt 'Beleef de Ruimte': beleving van een selectie van de activiteiten uit het Jaar van de Ruimte en de lessen en inzichten die dit heeft opgeleverd voor de toekomst.

- 09.30u Inloop: Welkom op de Weg naar 2040
- 10.00u Aftrap met de 15 Landmakers op het podium
- 10.15u 1^e ronde 'Proeftuin Nederland' met 15 vernieuwende praktijken + Verhalenmarkt
(*rood:verhalenmarkt, blauw en groen: proeftuin*)
- 11.15u Break
- 11.30u Aanbieden Manifest door voorzitter Jaar van de Ruimte aan de Minister van Omgevingskwaliteit
- 11.45u 2^e ronde 'Proeftuin Nederland' met 15 vernieuwende praktijken + Verhalenmarkt
(*blauw:verhalenmarkt, rood en groen: proeftuin*)
- 12.45u Lunch
- 13.30u 3^e ronde 'Proeftuin Nederland' met 15 vernieuwende praktijken + Verhalenmarkt
(*groen:verhalenmarkt, blauw en rood: proeftuin*)
- 14.30u Naar plenaire zaal

Middagprogramma. De toekomstagenda van Nederland

Presentatie Manifest Jaar van de Ruimte en uitpakken van de toekomstagenda van Nederland met 1.000 deelnemers uit vakwereld, jongeren, bestuurders en bedrijfsleven.

- 14.00u Inloop middaggasten
- 15.00u Start middagprogramma met de dichter van het Jaar van de Ruimte
- 15.05u Multimediale verbeelding van het Manifest
- 15.25u Reflectie op Manifest door de voorzitter van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur
- 15.35u Interactieve reflectie met de zaal afgewisseld door filmpjes met reactie uit de Tweede Kamer
- 16.25u Aanbieden Manifest door voorzitter Jaar van de Ruimte aan de Minister van Omgevingskwaliteit en aan alle aanwezigen in de zaal
- 16.30u Reactie op het Manifest door Minister van Infrastructuur en Milieu
- 16.45u Afsluitend gesprek met voorzitter Jaar van de Ruimte
- 16.55u Trailer Onzichtbaar Nederland
- 17.00u Borrel

Dit programma is onder voorbehoud.

Het doel is om met zoveel mogelijk personen en organisaties tot een nieuwe agenda voor Nederland op weg naar 2040 te komen.

Tijdens Proeftuin Nederland vinden we uit hoe we moeten werken aan het Nederland van 2040. De mensen achter de 15 nieuwe praktijken vormen samen het levend Manifest2040, de geconcentreerde opbrengst van het Jaar van de Ruimte. Deelnemers kunnen deelnemen aan twee vernieuwende praktijken en verblijven één ronde op de verhalenmarkt.

Nieuwe kennispraktijken

Het netwerk 'klimaatactieve regio's'
Landmaker Stefan Kuks

Lerend netwerk fiets, the Dutch Urban Approach
Landmaker Janine Hoogendoorn

Nieuwe gebiedspraktijken

Healthy Urban Living in Utrecht
Landmaker: Hetty Linden

De tweede hersenhelft van Brainport Eindhoven
Landmaker: Anne van Strien

De energietransitie in de Cleantechregio Apeldoorn/Deventer/Zutphen
Landmaker: Sebastiaan van 't Erve

Innovatie door gebiedsgericht samenspel in de regio Food Valley
Landmaker: Gerard van Santen

De dijk van iedereen in Rivierenland
Landmaker: Roelof Bleker

De herontdekking van de rivieroeveren in de Rijnmond en de Drechtsteden
Landmaker: Gijs Zonneveld

Synergie tussen luchthaven en omgeving in de metropoolregio Amsterdam
Landmaker: Jeanet van Antwerpen

Omgevingsgericht watermanagement in het IJsselmeergebied
Landmaker: Roel Posthoorn

Het stads- en dorpsvernieuwingsprogramma in het Groningse Aardbevingsgebied
Landmaker: Peter Kuenzli

De Internationale Bauausstellung (IBA) in de krimpregio Parkstad Limburg
Landmaker: Jo Coenen

Nieuwe beroepspraktijken

Gelderse omgevingsvisie, wie maakt de provincie?
Landmaker: Josan Meijers

De leerateliers van de BNSP, NVTL en NLingenieurs
Landmaker: Rob van der Velden

De VPRO-serie 'Onzichtbaar Nederland'
Landmaker: Geert Rozinga

Een bezoek aan verhalenmarkt 'Beleef de Ruimte' staat voor een reis door 2015 waarin u een selectie van activiteiten uit het Jaar van de Ruimte nóg een keer beleeft. Die ervaring neemt u mee in uw toekomstige aanpak van ruimtelijke ontwikkeling. En de lessen en inzichten? Die geeft u door aan een nieuwe generatie ruimtemakers.

Het land van verschillende snelheden

De ontwerpers van Studio Plots tonen u het Nederland van verschillende snelheden. Foto's, illustraties en quotes geven een diverse indruk van de (toenemende) verschillen binnen Nederland en de opgaven die hieruit voortkomen. Neem de 'routekaart' mee en ontdek op een beeldende wijze ons land, haar kracht, uitdagingen en diversiteit.

Bouw úw Nederland

De digitale omgeving geeft ons experimenteerterruimte in ruimtelijke vraagstukken. GeoCraftNL bouwde Nederland na in het populaire online spel Minecraft. In deze digitale omgeving creëerden scholieren ons land vanuit hun eigen belevingswereld. De verrassende uitkomsten delen wij met u. Ook bent u getuige van de ontmoeting tussen Clemens Cornielje, de commissaris van de Koning in Gelderland, en zijn virtuele ambtsgenoot. En kunt u uw ideeën voor Nederland in 2040 zelf realiseren in Minecraft.

Groeten uit Vinexland

Er bestaan verschillende opvattingen over Vinex-locaties. Maar waar staan deze wijken 25 jaar na het verschijnen van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra? Hoe ziet de toekomst van de Vinex eruit, en hoe gaan we die vormgeven? Enkele onderzoekers die zijn aangesloten bij www.vinexmensen.nl tekenen tien actiepunten op voor de Vinex-wijken in Nederland en willen met u in debat over de toekomstige uitdagingen van deze wijken.

Aan de 'Brabantse' Weeftafel

Ontdek de creatieve handwerker in uzelf en ga aan de slag met verschillende kleuren wol, garen en breinaalden. En geef zo op creatieve wijze de ruimtelijke toekomst van Noord-Brabant vorm. Terwijl u mee weeft aan het tapijt dat Noord-Brabant ter inspiratie wil benutten voor haar omgevingsvisie, bespreekt u uw idee en boodschap met uw partners aan de 'Brabantse' Weeftafel.

Atlas van de Toekomst

Wilt u weten hoe de ruimtelijke inrichting van Nederland in 2040 eruit ziet in de ogen van scholieren tussen de 12 en 15 jaar? Bezoek de tentoonstelling 'Atlas van de Toekomst' en verwonder u over de winnende ideeën uit ruim 2.500 inzendingen voor de prijsvraag van het KNAG. Enkele scholieren presenteren hun ideeën: van de inpoldering van het Markermeer tot de stadstuinen op daken en een vliegveld in de Noordzee.

Waarom niemand ruimtelijke nota's leest

'Een beeld zegt meer dan duizend woorden', zo luidt een gevleugelde uitspraak. Daarom fotografeerde Theo Baart, de huisfotograaf van het Jaar van de Ruimte in 2015 de ruimtelijke uitdagingen voor Nederland. Aan de hand van zijn foto's legt hij uit waarom de nota's niet vatten wat er werkelijk speelt. In een beeldende presentatie daagt hij u uit anders te kijken en te denken.

Een inter- en intrastedelijk gesprek

Wat kunnen en moeten we leren van de ontwikkeling van onze Nederlandse steden? Jaap-Evert Abrahamse en Reinout Rutte delen hierover hun inzichten. In verschillende gespreksronden staan de geschiedenis- en toekomstlessen van acht Nederlandse steden centraal. En werpen ze kort een blik over de grens. Wat kunnen we in Nederland opsteken van steden binnen de Europese grenzen en ver daarbuiten?

Nederland WaterLand

We leven in een wereld van drijvende verstedelijking, waar water en ruimte zijn geïntegreerd. Winnaars van 'Challenge WaterProof' delen hun innovatieve ideeën hierover graag met u. De waterpresentator van de Unie van Waterschappen duidt daarnaast enkele baanbrekende oplossingen in het licht van toekomstige kansen en uitdagingen. Hoe blijft Nederland volgens u een veilig WaterLand?

Camping Onbestemd

Wie ging er afgelopen jaar op vakantie naar 'Nieuw Nederland' en verbleef op een van de vier locaties van camping Onbestemd? Ook als u er niet bij was, kunt u deze avontuurlijke reis van deze kampeerders opnieuw beleven. Bekijk het vakantieboek, luister naar de kampvuurverhalen en gedichten, deel inzichten en verwonder u over deze unieke kampeerlocaties waar geen mens eerder zijn tent heeft opgeslagen.

Learning from Lowlands & The new innovators

Energie, voedsel (urbaan en landelijk), transformatiemogelijkheden van kantoren en *landscape engineering* door industrie. Het barst van de ideeën en de innovatieve benadering van actuele vraagstukken. Een aantal daarvan kunt u hier bewonderen terwijl u in gesprek gaat met de nieuwe generatie ontwerpers.

Dichten met Pardijs

Bezoek de Dichter van het Jaar van de Ruimte en laat u inspireren door zijn vererassende gedachten, meeslepende teksten en uitdagende stellingen. Tim Pardijs geeft een aantal korte lezingen en komt langs bij Camping Onbestemd voor een aantal ad-hoc sessies.

En verder....

Het Jaar van de Ruimte leverde talrijke inspirerende verhalen op. Op de Verhalenmarkt kunt u daarom verder nog een bezoek verwachten van onder meer de denkers achter de Vierde Nota Revisited, Isocarp, de Toekomstverkenning Welvaart en leefomgeving en hoe ontwerpen we Nederland veilig?